

1	2	3
МШ-5	Акт на списання інструментів (пристроїв) та обмін їх на придатні	Застосовується для оформлення списання інструментів (пристроїв), що стали непридатними, та обміну їх на придатні на тих підприємствах, де облік ведеться за принципом встановлення постійного обмінного фонду. Складається на підставі актів вибуття
МШ-6	Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв	Використовується для обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів, які видаються працівникам для індивідуального користування
МШ-7	Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв	Застосовується для обліку видачі спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів, які видаються працівникам для індивідуального користування за встановленими нормами, а також для обліку приймання від працівників спецодягу, спецвзуття на прання та зберігання
МШ-8	Акт на списання МШП	Застосовується для оформлення списання морально застарілих, зношених і непридатних для подальшого використання інструментів (пристроїв), спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів після закінчення строку експлуатації

Отже, процес первинного документування операцій на будівельних підприємствах є досить складним та громіздким. Даний процес також ускладнюється відсутністю єдиних методологічних підходів і базисів до складання первинної документації на будівельних підприємствах. Підприємствам слід потурбуватися про створення власних внутрішніх форм документів, що дозволило б узагальнити ключову інформацію з надходження та використання матеріалів в одному документі.

Багато первинних документів на будівельних підприємствах характеризуються складністю їх заповнення. Щодо них бажано було б розробити рекомендації та інструкції, що дасть можливість мінімізувати випадки викривлень та достовірно відображати всі витрати, пов'язані з будівництвом.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Басманов А. И. Теоретические основы учета и калькулирования себестоимости промышленной продукции / А. И. Басманов. – М. : Финансы, 2007. 2. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2009. – 912 с. 3. Кім Г. Бухгалтерський облік : первинні документи та порядок їх заповнення : навч. посіб. / Г. Кім, В. В. Сопко, С. Г. Кім. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 440 с. 4. Петрова В. И. Научная организация бухгалтерского учета / В. И. Петрова. – М. : Финансы, 2008. 5. Лист № 12/19-3-9-14-295 від 16.03.2010 р. Мінрегіонбуд "Щодо застосування типових форм первинних облікових документів у будівництві" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uapravo.net/akty/>. – Назва з екрану. 6. Про затвердження примірних форм первинних документів з обліку у будівництві : Наказ від 4 грудня 2009 року № 554 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>. 7. Про затвердження типових форм первинних облікових документів у будівництві : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minregion.gov.ua>. – Назва з екрану.

УДК 657.21

Ткаченко І. В.

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Анотація. Досліджено переваги та недоліки обліку та аналізу дебіторської заборгованості та її частки у складі активів підприємства, а також методика вдосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості і виявлення факторів, які негативно впливають на процес організації контролю.

Аннотация. Исследованы преимущества и недостатки учета и анализа дебиторской задолженности и ее доли в составе активов предприятия, а также методика совершенствования учета и контроля дебиторской задолженности и выявления факторов, которые негативно влияют на процесс организации контроля.

Annotation. The article deals with the advantages and disadvantages of recording and analysis of accounts receivable and their share in the assets of a company, as well as methods of improving accounting and control of receivables and identification of factors that affect the process of control.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, поточна дебіторська заборгованість, довгострокова дебіторська заборгованість.

Проблема вдосконалення обліку й аналізу дебіторської заборгованості підтверджується збільшенням її частки у складі активів підприємств. Це пояснюється невиконанням фінансових зобов'язань контрагентів, порушенням нормального циклічного процесу, пов'язаного з перетворенням такого активу в грошові кошти і, як наслідок, погіршенням платоспроможності. Доказом тому є статистичні дані, які підтверджують значну частку дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів підприємств.

Загальні питання проблеми теорії і практики обліку та аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством досліджено в працях багатьох економістів. Значний внесок у вирішення цих проблем зробили вітчизняні дослідники: Добровольська О. В., Білик М. Д., Бутинець Ф. Ф., Босовський Л. Є. [1].

Сучасні умови ринкової економіки вимагають від підприємств термінової реалізації продукції, постійного пошуку нових покупців та споживачів. У процесі цього суб'єкти господарювання часто зіштовхуються з проблемами, які полягають у неможливості своїх контрагентів вчасно розрахуватися за поставлену їм продукцію у зв'язку з недостатністю коштів та невпевненість останніх в успішності її реалізації. Так виникає дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість – це борг підприємству, організації, фізичній особі, що виник у процесі господарських відносин з іншими юридичними і фізичними особами. Процес та методика дебіторської заборгованості визначена в П(С)БО 10, "Дебіторська заборгованість". Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів на певну дату. За терміном погашення розрізняють довгострокову та поточну дебіторську заборгованість [2].

Поточна дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу [2, с. 132].

Довгострокова дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу [2, с. 132].

Важливим моментом є правильне визначення сум дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторами можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які заборгували підприємству грошові кошти. Сучасні умови господарювання, що склалися в Україні, викликають постійне зростання величини дебіторської заборгованості підприємства.

Із зростанням розміру дебіторської заборгованості виникає потреба управління дебіторською заборгованістю. У сучасних умовах господарювання розробка ефективного управління дебіторською заборгованістю є одним із ключових завдань у вирішенні завдань підприємства з позиції забезпечення належного рівня фінансової безпеки та досягнення позитивних результатів у фінансовому оздоровленні.

Контроль повинен здійснюватися починаючи з відвантаження продукції, проходження розрахункових документів, їх оплати до надходження виручки від реалізації продукції на розрахунковий рахунок підприємства. Такий контроль здійснюється в рамках загального контролю на підприємстві. Особливу увагу слід приділяти найбільш крупним і сумнівним видам дебіторської заборгованості за товарним кредитом, а також середньому розміру товарного кредиту, а потім останнім видам дебіторської заборгованості, що сильно не впливають на фінансові результати діяльності підприємства. Таким чином, з метою оцінки стану дебіторської заборгованості слід проводити контроль в аспекті розміру заборгованості окремих дебіторів за термінами виникнення боргів [1].

Контроль дебіторської заборгованості відіграє важливу роль в економіці підприємства, а отже, вимагає системного підходу. Система контролю дебіторської заборгованості повинна включати такі розподіли:

- аналіз дебіторів;

- аналіз реальної вартості існуючої дебіторської заборгованості

- контроль за співвідношенням дебіторської й кредиторської заборгованості;

- розробка внутрішньогосподарського положення про політику авансових розрахунків і порядку надання комерційних кредитів;

- порядок страхування дебіторської заборгованості й використання факторингу [3].

У процесі перевірки чи контролю, слід з'ясувати правильність відображення за статтями балансу відповідних залишків заборгованості. Для цього слід порівняти залишки за кожним видом розрахунків за початок ревізованого періоду, що відображені в регістрах аналітичного обліку і призначені для обліку таких розрахунків.

Контроль за дебіторською заборгованістю на підприємстві проявляється через політику управління останньою. Політика управління дебіторською заборгованістю повинна складатися з таких основних елементів:

- формування принципів здійснення розрахунків підприємства з контрагентами;

- визначення можливої суми фінансових засобів, що інвестуються в дебіторську заборгованість;

- забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.

Викладений матеріал дозволяє дійти висновку, що для підприємства важливим є питання врегулювання обліку та контролю дебіторської заборгованості та вдосконалена нормативна база. Важливість вирішення актуальних питань щодо вдосконалення контролю за дебіторською заборгованістю варто розмістити в такій послідовності:

удосконалення нормативно-правової бази на державному рівні;
своєчасність розмежування на рівні підприємства довгострокової та короткострокової заборгованості з метою їх оптимального та ефективного обліку;
забезпечення обліку прострочених зобов'язань та резерву сумнівних боргів [4, с. 6].

Таким чином, було розглянуто суть поняття дебіторської заборгованості, обґрунтовано методику контролю за своєчасністю погашення дебіторської заборгованості, визначено процедури контролю за дебіторською заборгованістю. Проведені дослідження дають змогу зробити висновок, що вдала організація контролю дебіторської заборгованості є невідомою частиною для ефективного функціонування всього підприємства. Проте слід пам'ятати, що ефективність управління дебіторською заборгованістю, а також робота з нею може бути гарантована тільки тоді, коли на підприємстві дане питання розглядається системно, з детальною обробкою на всіх етапах господарської діяльності.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 7-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Ру-та", 2006. – 832 с. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 Дебіторська заборгованість : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 627) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua>. – Назва з екрану. 3. Басовський Л. Є. Контроль стану дебіторської заборгованості / Л. Є. Басовський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.elitarium.ru/>. – Назва з екрану. 4. Добровольська О. В. Сучасна система організації контролю за дебіторською заборгованістю / О. В. Добровольська // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 1(5). – С. 5–11.

УДК 657.633

Халваши І. Т.

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто суб'єкти та об'єкти внутрішнього контролю поточних зобов'язань на підприємстві. Досліджено основні принципи ефективності та етапи здійснення такого контролю. За результатами досліджень визначено шляхи вдосконалення організації внутрішнього контролю поточних зобов'язань.

Аннотация. Рассмотрены субъекты и объекты внутреннего контроля текущих обязательств на предприятии. Исследованы основные принципы эффективности и этапы осуществления такого контроля. По результатам исследования определены пути совершенствования организации внутреннего контроля текущих обязательств.

Annotation. The article studies the subjects and objects of internal control of current liabilities in a company. The basic principles of the effectiveness and implementation phases of such control have been studied. Based on the research, ways to improve the organization's internal control of current liabilities have been identified.

Ключові слова: внутрішній контроль, поточні зобов'язання, організація, ефективність, удосконалення.

Ефективне функціонування підприємств є неможливим за відсутності чіткої системи внутрішнього контролю, яка забезпечує оперативність бухгалтерського обліку, достовірність оформлення первинних документів, правдиве відображення інформації та підвищення рівня організаційно-контрольних заходів. З розвитком ринкових перетворень проблема організації контролю реалізації